

526

Besluit van 23 september 1991, houdende regelen betreffende de uitoefening van de diergeneeskunde in beperkte omvang (Besluit paraveterinair)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van 25 september 1990, No. J. 9013239, Directie Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken;

Gelet op de artikelen 1, tweede lid, en 4 van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (Stb. 214);

De Raad van State gehoord (advies van 14 januari 1991, No. W11.90.0479);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van 18 september 1991, No. J. 9112323, Directie Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1. Begripsbepalingen

Artikel 1

In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

wet: Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (Stb. 214).

fysiotherapie bij dieren: een of meer van de volgende vormen van therapie bij dieren:

a. bewegingstherapie, als hoedanig wordt aangemerkt het uitvoeren van bewegingen op dieren;

b. massagetherapie, als hoedanig wordt aangemerkt het toepassen van massagetechnieken op dieren;

c. fysische therapie in engere zin, als hoedanig wordt aangemerkt het op dieren toepassen van fysische prikkels, niet zijnde ioniserende stralen, door middel van:

1° electrotherapie, bestaande in laag frequente, midden frequente en hoog frequente stromen alsmede electrodiagnostiek bestaande in IT-curve en galvanopalpatie;

2° ultra-geluidtherapie, bestaande in behandeling met ultra-geluid, al of niet in combinatie met chemische middelen;

3° thermotherapie, bestaande in behandeling met verschillende warmte- en koude-applicaties;

4° hydrotherapie, bestaande in behandeling met water in diverse toepassingsvormen met hydrokinetische en hydrostatische invloeden;

5° balneotherapie, bestaande in behandeling met baden waaraan een chemisch middel is toegevoegd;

winnen: verkrijgen van een embryo uit een bevrucht dier;

overzetten: inbrengen in de gastmoeder van een embryo.

2. Fysiotherapie bij dieren

Artikel 2

Onze Minister laat tot het uitoefenen van fysiotherapie bij dieren toe degene, die aantoont dat hij:

a. de bevoegdheid tot de uitoefening van het beroep van fysiotherapeut bezit ingevolge de Wet op de paramedische beroepen (Stb. 1963, 113),

b. een door Onze Minister aangewezen opleiding heeft gevolgd ter verkrijging van de noodzakelijke theoretische kennis en praktische vaardigheid om fysiotherapie bij dieren te kunnen uitoefenen, en

c. met goed gevolg een examen heeft afgelegd na de opleiding, bedoeld in onderdeel b, waaruit blijkt van voldoende theoretische kennis en praktische vaardigheid om fysiotherapie bij dieren te kunnen uitoefenen.

Artikel 3

Aan een toelating, als bedoeld in artikel 2, wordt het voorschrift verbonden dat de houder de fysiotherapie bij een dier uitsluitend toepast ingevolge verwijzing door een dierenarts met betrekking tot dat dier.

Artikel 4

Onze Minister kan regelen stellen omtrent:

a. de eisen waaraan de opleiding, bedoeld in artikel 2, onderdeel b, dient te voldoen, en

b. de inrichting en de inhoud van het examen, bedoeld in artikel 2, onderdeel c.

3. Transplanteren van embryo's

Artikel 5

Met uitoefening van de diergeneeskunde wordt gelijkgesteld winnen en overzetten in het kader van het transplanteren van embryo's bij dieren.

Artikel 6

Onze Minister laat tot het verrichten van handelingen, bedoeld in artikel 5, bij runderen alsmede tot het toepassen van epiduraalanesthesie ten behoeve van het winnen en het overzetten bij runderen degene toe, die aantoont dat hij:

a. een door Onze Minister aangewezen opleiding heeft gevolgd ter verkrijging van de noodzakelijke theoretische en praktische vaardigheid om die handelingen toe te kunnen passen, en

b. met goed gevolg een examen heeft afgelegd na de opleiding, bedoeld in onderdeel a, waaruit blijkt van voldoende theoretische kennis en praktische vaardigheid om de handelingen, bedoeld in artikel 5, alsmede de epiduraalanesthesie bij runderen te kunnen toepassen.

Artikel 7

Aan een toelating, als bedoeld in artikel 6, wordt het voorschrift verbonden dat de houder overeenkomstig de toelating uitsluitend embryo's wint of overzet en de epiduraalanesthesie uitvoert op aanwijzing van en onder controle van een dierenarts.

Artikel 8

Onze Minister kan regelen stellen omtrent:

- a. de omvang van de toelating, bedoeld in artikel 6;
- b. de eisen waaraan de opleiding, bedoeld in artikel 6, onderdeel a, dient te voldoen, welke eisen ook betrekking kunnen hebben op het toelatingsniveau tot die opleiding;
- c. de inrichting van en de inhoud van het examen, bedoeld in artikel 6, onderdeel b;
- d. de wijze waarop de dierenarts dient te worden geïnformeerd over de verrichte handelingen, bedoeld in artikel 5, en de toegepaste epiduraalanesthesie alsmede de omstandigheden waaronder die plaatsvinden.

4. Dierenartsassistent

Artikel 9

1. Onze Minister laat tot het verrichten van diergeneeskundige handelingen, bedoeld in het tweede lid, toe degene, die aantoonst dat hij:

- a. een door Onze Minister aangewezen opleiding heeft gevolgd ter verkrijging van de noodzakelijke theoretische en praktische vaardigheid om de handelingen, bedoeld in het tweede lid, te kunnen verrichten, en
- b. met goed gevolg een examen heeft afgelegd na de opleiding, bedoeld in onderdeel a, waaruit blijkt van voldoende theoretische kennis en praktische vaardigheid om de handelingen, bedoeld in het tweede lid, te kunnen verrichten.

2. De handelingen, bedoeld in het eerste lid, zijn:

- a. het onderzoeken van een dier, het toepassen van een behandeling, een operatie daaronder niet begrepen, bij een dier, één en ander voor zover zulks strekt ter voorkoming of genezing van een infectieziekte of een parasitaire ziekte bij een dier dan wel ter genezing, leniging, onderkenning of opheffing van een aandoening, ziekte of ziekteverschijnsel, in- of uitwendig letsel, pijn of gebrek bij dat dier;
- b. het afnemen van bloed en het geven van injecties andere dan die voor een algemene of plaatselijke verdoving;
- c. het toepassen bij een dier van een algemene of plaatselijke verdoving;
- d. het verlenen van hulp met betrekking tot de geboorte van een dier, waaronder niet begrepen een operatie;
- e. handelingen ten behoeve van een door een dierenarts uit te voeren verwijdering van een vrucht van een dier alsmede het onvruchtbaar maken van een dier.

Artikel 10

Aan een toelating, als bedoeld in artikel 9, eerste lid, worden de voorschriften verbonden dat:

- a. de handelingen, bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdelen a en b, uitsluitend geschieden op aanwijzing van en onder controle van een dierenarts;

b. de handelingen, bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdelen c, d en e, uitsluitend geschieden onder leiding van een dierenarts.

Artikel 11

Onze Minister kan regelen stellen omtrent:

- a. de omvang van de toelating, bedoeld in artikel 9;
- b. de eisen waaraan een opleiding als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onderdeel a, dient te voldoen, welke eisen ook betrekking kunnen hebben op het toelatingsniveau tot die opleiding;
- c. de inrichting en de inhoud van een examen als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onderdeel b.

5. Activiteiten in kader van de politionele en georganiseerde dierziektenbestrijding

Artikel 12

1. Onze Minister kan personen toelaten om, voor zover de wering en de bestrijding van besmettelijke dierziekten zulks noodzakelijk maakt, voor een periode van ten hoogste één jaar onder door hem te stellen regelen door hem aangewezen diergeneeskundige handelingen te verrichten.

2. De regelen, bedoeld in het eerste lid, hebben tenminste betrekking op:

- a. de opleiding die dient te zijn gevolgd alsmede het examen of de onderdelen daarvan die met goed gevolg dienen te zijn afgelegd;
- b. de wijze waarop de werkzaamheden worden uitgeoefend, waarbij wordt bepaald of deze onder leiding of op aanwijzing en onder controle van een dierenarts moeten geschieden, en
- c. de geldingsduur van de toelating.

6. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 13

1. In afwijking van het bepaalde in de artikelen 2, 6, onderscheidenlijk 9, laat Onze Minister op diens verzoek toe

a. tot het uitoefenen van de fysiotherapie bij dieren, bedoeld in artikel 2, degene, die in het bezit is van de bevoegdheid tot het uitoefenen van de fysiotherapie, bedoeld in artikel 2, onderdeel a, en die bewijsstukken overlegt waaruit blijkt, dat hij

– in een periode van drie jaar voorafgaande aan de inwerkingtreding van dit besluit bij tenminste dertig dieren een fysiotherapeutische behandeling heeft toegepast, danwel

– in het bezit is van een verklaring waaruit blijkt dat een door Onze Minister aangewezen opleiding ter zake fysiotherapie bij dieren is gevolgd;

b. tot het toepassen van de handelingen, bedoeld in artikel 5, alsmede het toepassen van epiduraalanesthesie, bedoeld in artikel 6, degene, die:

– een verklaring van een dierenarts overlegt waaruit blijkt dat deze werkzaamheden reeds zijn verricht op aanwijzing van en onder controle van een dierenarts vóór de inwerkingtreding van dit besluit, dan wel

– een verklaring van een dierenarts overlegt waaruit blijkt dat hij in staat is de betrokken handelingen te verrichten;

c. tot het verrichten van diergeneeskundige handelingen, bedoeld in artikel 9, tweede lid, degene, die:

– een verklaring van een dierenarts overlegt waaruit blijkt dat deze werkzaamheden reeds zijn verricht onder de leiding dan wel op

aanwijzing van en onder controle van een dierenarts vóór de inwerking-treding van dit besluit, dan wel

– een bewijsstuk overlegt waaruit blijkt dat met goed gevolg een door Onze Minister aangewezen opleiding tot dierenarts-assistent is gevolgd.

2. Een verzoek voor een toelating, als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, eerste gedachtenstreepje, onderscheidenlijk onderdeel b, eerste gedachtenstreepje, onderscheidenlijk onderdeel c, eerste gedachtenstreepje, dient binnen een jaar na inwerkingtreding van dit besluit bij Onze Minister te worden ingediend.

3. Een verzoek voor een toelating, als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, tweede gedachtenstreepje, onderscheidenlijk onderdeel b, tweede gedachtenstreepje, onderscheidenlijk onderdeel c, tweede gedachtenstreepje, kan slechts worden ingediend totdat de opleiding, bedoeld in artikel 2, onderscheidenlijk artikel 6, onderscheidenlijk artikel 9, eerste lid, onderdeel a, is aangewezen en daarvan mededeling is gedaan in de Staatscourant.

4. Totdat op een verzoek, als bedoeld in het eerste lid, is beslist, wordt een verzoek tot toelating gelijkgesteld met een toelating.

Artikel 14

1. Onze Minister stelt nadere regelen omtrent de wijze waarop om een toelating, als bedoeld in de artikelen 2, 6, 9, 12 en 13, kan worden verzocht en welke gegevens daarbij dienen te worden verstrekt.

2. Degene aan wie een toelating, als bedoeld in de artikelen 2, 6, 9 en 13, is verstrekt, is verplicht indien ten aanzien van diens op de toelating vermelde gegevens ter zake adres of plaats van vestiging wijzigingen zijn opgetreden, dan wel heeft opgehouden de werkzaamheden waarvoor de toelating strekt te verrichten, Onze Minister daarvan binnen een maand schriftelijk in kennis te stellen.

Artikel 15

1. Aan een toelating kunnen door Onze Minister nadere voorschriften en beperkingen worden verbonden.

2. Een toelating, met uitzondering van een toelating, als bedoeld in artikel 12, geldt voor onbepaalde tijd.

3. Een toelating kan door Onze Minister worden ingetrokken, indien gehandeld wordt in strijd met het bepaalde bij of krachtens de artikelen 3, 7 en 8, aanhef en onderdelen a en d, 10, 11, aanhef en onderdeel a, 12 en 14, tweede lid.

Artikel 16

Dit besluit treedt in werking op hetzelfde tijdstip als waarop de artikelen 1, tweede lid, en 4 van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (Stb. 214) in werking treden.

Artikel 17

Dit besluit kan worden aangehaald als: Besluit paraveterinair.

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 12 november 1991 nr. 220

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State en aan de Algemene Rekenkamer.

's-Gravenhage, 23 september 1991

Beatrix

De Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
J. D. Gabor

Uitgegeven de *eenendertigste* oktober 1991

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

NOTA VAN TOELICHTING

HOOFDSTUK I ALGEMEEN

Paragraaf 1. Inleiding

Het onderhavige besluit geeft uitvoering aan het voornemen om in het kader van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (Stb. 214) invulling te geven aan de zogenaamde paraveterinaire activiteiten. Artikel 4 van de wet voorziet namelijk in de mogelijkheid dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regelen worden gesteld omtrent de toelating van anderen dan dierenartsen tot de uitoefening van de diergeneeskunde in beperkte omvang. Achtergrond van de regeling voor paraveterinaire activiteiten is het volgende. Als algemeen uitgangspunt van de wet geldt dat alle beroepsmatig uit te oefenen diergeneeskundige handelingen in beginsel door een dierenarts dienen te worden uitgevoerd. Niettemin zijn er diergeneeskundige handelingen die in bepaalde gevallen ook door anderen als beroep zouden kunnen worden verricht. Het gaat daarbij om werkzaamheden die vanuit een ondersteunende, somtijds aanvullende functie ten opzichte van de dierenarts moeten worden uitgeoefend. Zoals in de memorie van antwoord bij de wet (Kamerstukken I, 1988/1989, 17 646, nr. 62), is aangekondigd, wordt voor een viertal activiteiten een nadere regeling mogelijk geacht.

Het besluit omvat een regeling voor de fysiotherapie bij dieren, een aantal handelingen in het kader van de embryotransplantatie, diergeneeskundige handelingen te verrichten door dierenartsassistenten en diergeneeskundige handelingen in het kader van de preventieve en politionele dierziektenbestrijding.

Naar gelang de aard van de handeling geldt dat de relatie van een paraveterinair tot een dierenarts meer of minder intensief is. In die verhouding dienen drie figuren te worden onderscheiden. Allereerst de meest sterke binding «onder leiding» en vervolgens de zwakkere «op aanwijzing en onder controle» met tenslotte de lichtste vorm de «verwijzing». In alle drie de gevallen wordt steeds een diagnosestelling door een dierenarts verlangd. In het geval een handeling slechts onder leiding van een dierenarts mag worden verricht is bovendien de directe aanwezigheid van de dierenarts vereist. Dit wordt niet verlangd bij de figuur «op aanwijzing en onder controle» in welke situatie een zekere zelfstandigheid van de paraveterinair kan worden aangenomen maar de dierenarts wel te allen tijde dient te kunnen worden geraadpleegd en de handeling geheel onder zijn controle dient plaats te vinden.

De controle kan niet alleen betrekking hebben op degene die de paraveterinaire handeling uitvoert, maar evenzeer op het behandelde dier zelf.

Bij de «verwijzing» dient uiteraard sprake te zijn van de diagnosestelling door een dierenarts doch behoeft slechts sprake te zijn van een zekere controle.

Voorshands wordt in het besluit geen nadere uitwerking gegeven aan de relevante opleidingen en examens. Reden hiervan is dat het de voorkeur geniet eerste enige ervaring op te doen met de geheel nieuwe opleidingen en examens via een ministeriële regeling alvorens voor één en ander een regeling wordt getroffen in het kader van het besluit.

Paragraaf 2. Adviezen

Een voorontwerp van het onderhavige besluit is, overeenkomstig artikel

13, eerste lid, van de wet overgelegd aan de beide Kamers der Staten-Generaal en gepubliceerd in de Staatscourant van 9 november 1989, nr. 219. De beide Kamers hebben geen opmerkingen gemaakt. Gelijktijdig is het voorontwerp, alhoewel de wet daartoe niet de verplichting kent, voor advies gezonden naar de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), de Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie bij dieren, het Koninklijk Nederlands Genootschap Fysiotherapie, de Vereniging van Dierenarts Assistenten, het Landbouwschap en de Nederlandse Vereniging van Dierverloskundigen en Castreurs.

Een en ander heeft de volgende reacties opgeleverd.

De KNMvD onderstreept het uitgangspunt dat het bij de invulling van paraveterinaire activiteiten dient te gaan om werkzaamheden die vanuit een ondersteunende of aanvullende functie ten opzichte van de dierenarts worden uitgeoefend. De maatschappij stemt tevens in met het principe dat speciaal opgeleide fysiotherapeuten worden ingeschakeld bij de fysiotherapie bij dieren. Zij wenst echter, anders dan in het voorontwerp tot uitdrukking is gebracht, tenminste in het besluit vastgelegd te zien dat de toepassing van fysiotherapie bij dieren in alle gevallen na verwijzing van een dierenarts moet plaatsvinden. De KNMvD acht het winnen van embryo's een aan dierenarts voorbehouden zaak. Het inschakelen van paraveterinaren bij het overzetten ontmoet op zich geen verzet van de maatschappij, maar wel zou altijd de aanwezigheid van een dierenarts zijn vereist.

Tenslotte bestaat naar het oordeel van de KNMvD geen aanleiding voor het instellen van nog een nieuwe beroepsgroep paraveterinaren, namelijk de dierenartsassistenten.

De Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie bij dieren en het Koninklijk Nederlands Genootschap Fysiotherapie plaatsen enkele specifieke kanttekeningen bij de fysiotherapie bij dieren. Zo acht de Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie bij dieren het wenselijk, dat degene, die voor de overgangsregeling ter zake van de fysiotherapie bij dieren in aanmerking wil komen, een cursus fysiotherapie bij dieren heeft gevolgd aan de Stichting Bijscholing Akademie Leffelaar te Amsterdam. Het Koninklijk Nederlands Genootschap Fysiotherapie gaat met name in op de verhouding tussen de dierenarts en fysiotherapeut en wijst enerzijds op het belang van een zekere zelfstandige werksituatie van de fysiotherapeut en anderzijds op de in de humane fysiotherapie toegepaste figuur van de verwijzing.

De Vereniging van Dierenarts Assistenten heeft een aantal specifieke opmerkingen, die erop neerkomen de zelfstandigheid van dierenartsassistenten ten opzichte van de dierenarts vergeleken bij het voorontwerp te vergroten. Zo dient de mogelijkheid aanwezig te zijn dat bij spoedgevallen diergeneeskundige handelingen door dierenartsassistenten zelfstandig worden uitgevoerd. Het Landbouwschap geeft in zijn advies te kennen dat in het kader van de niet-operatieve methode bij de embryotransplantatie de paraveterinair weliswaar onder toezicht van een dierenarts dient te functioneren, doch dat dit niet persé de onmiddellijke aanwezigheid van die dierenarts behoeft in te houden.

Het Landbouwschap stemt in met de geboden mogelijkheden ter zake van het winnen en overzetten in het kader van de embryotransplantatie, mits hiervoor een goede opleiding is vereist.

Tenslotte wijst het Landbouwschap op het belang van de mogelijkheid voor een paraveterinair om in het kader van de embryotransplantatie plaatselijke verdoving mogelijk te maken.

De Nederlandse Vereniging van Dierverloskundigen en Castreurs is van mening dat met het besluit een nieuw veterinair middenkader wordt geschapen, namelijk de dierenartsassistenten. Voorts is zij van mening dat een verdere monopolisering van de gezondheidszorg van dieren plaatsvindt. Tenslotte gaat de vereniging uitgebreid in op de mogelijk-

heden voor dierverloskundigen en kastreurs om de keizersnede te kunnen uitoefenen en de verplichting voor de dierenarts om in dat kader een samenwerkingsovereenkomst met dierverloskundigen en kastreurs aan te gaan.

De problematiek van de keizersnede en de verplichting tot het aangaan van een samenwerkingsverband gaan het onderhavige bestek van het besluit te buiten. Bij de behandeling van het voorstel van de wet (Handelingen I 1989/90, blz. 15 535 – 15 536), is daarop uitvoerig ingegaan. Voor het overige wordt op de adviezen bij de onderscheiden onderdelen in deze toelichting ingegaan.

Paragraaf 3. Fysiotherapie bij dieren

De fysiotherapie bij dieren verkeert thans nog in een fase van ontwikkeling. Fysiotherapie bij dieren vindt tot dusver voornamelijk bij gezelschapsdieren, met name honden, en bij wedstrijdpaarden plaats. Deze activiteit wordt doorgaans buiten de praktijk van een dierenarts om uitgeoefend. De verwachting is dat het aantal humaan opgeleide fysiotherapeuten dat zich met de fysiotherapie bij dieren bezighoudt, thans ongeveer honderd, verder zal toenemen.

Een fysiotherapeutische behandeling van dieren valt evenwel onder de begripsomschrijving van uitoefening van de diergeneeskunde, voor zover de werkzaamheden strekken ter genezing, leniging of opheffing van een aandoening, ziekteverschijnsel, in- of uitwendig letsel, pijn of gebrek bij een dier. Derhalve is voor het toepassen van fysiotherapie bij dieren door anderen dan dierenartsen een voorziening in het kader van artikel 4 van de wet nodig.

Het is van belang dat in een opleiding wordt voorzien, welke garanties biedt voor een verantwoorde fysiotherapeutische behandeling van een dier. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij de opleiding die voor de humane fysiotherapie geldt. Vanuit de betrokken beroepsgroep is thans reeds voorzien in een opleiding voor de fysiotherapie bij dieren, welke ter aanvulling strekt van de opleiding voor fysiotherapeut in de humane sector.

Met betrekking tot de onder de werkingssfeer van artikel 4 van de wet vallende fysiotherapeutische handelingen is eveneens aansluiting gezocht bij de humane fysiotherapie. Zo wordt een onderscheid gemaakt in bewegingstherapieën, massagetherapieën en fysieke therapieën in engere zin.

Anders dan bij de andere vormen van paraveterinaire activiteiten wordt het niet nodig geacht met betrekking tot de omvang van de toelating regelen te stellen. Dit betekent dat de toelating betrekking heeft op alle onder de fysiotherapie bij dieren vallende handelingen.

De onderscheiden adviezen ter zake van de fysiotherapie hebben mij er toegebracht, anders dan in het voorontwerp was bepaald, alsnog te voorzien in de eis dat voor fysiotherapie bij dieren een verwijzing van een dierenarts nodig is. Dit impliceert dat steeds een diagnose door een dierenarts moet worden gesteld. Daarmee wordt voorkomen dat ten onrechte fysiotherapie plaatsvindt in die gevallen waarbij een aandoening een andere vorm van diergeneeskundig handelen zou vereisen. Overigens wordt ook hiermee de humane fysiotherapie gevolgd.

Paragraaf 4. Transplanteren van embryo's

In Nederland is een toenemende aandacht te constateren voor de embryotransplantatie bij rundvee.

Onder embryotransplantatie wordt verstaan het gehele complex van handelingen dat nodig is om een bevruchte eicel (embryo) uit de

baarmoeder van een donor over te brengen in de baarmoeder van een recipiënt (gastmoeder).

Embryotransplantatie kan worden uitgevoerd langs operatieve en niet-operatieve weg. Bij de eerstgenoemde methode worden de embryo's via de buikholte uit het geslachtsapparaat van het moederdier gehaald. Bij de niet-operatieve methode wordt een canule via de baarmoederwand in de baarmoeder gebracht. Langs deze weg worden de embryo's door uitspoelen uit de baarmoeder van de donor gewonnen en vervolgens ingebracht bij de gastmoeder.

Alleen de operatieve methode – met uitzondering van doorgaans het overzetten – en de voor de operatieve ingreep noodzakelijke verdoving vallen onder het begrip van uitoefening van de diergeneeskunde. Deze handelingen mogen ingevolge artikel 7 van de wet derhalve ook uitsluitend door een dierenarts worden uitgevoerd. Het overzetten bij de operatieve methode en het winnen en overzetten bij de niet-operatieve methode vallen evenwel niet onder het begrip van uitoefening van de diergeneeskunde van artikel 1, eerste lid, der wet. Omdat deze ingrepen zeer dicht liggen bij de uitoefening van de diergeneeskunde is het wenselijk ook deze handelingen met de nodige waarborgen te omringen door eisen te stellen aan degene, die deze verrichten. Om die reden is van de in artikel 1, tweede lid, van de wet geboden mogelijkheid gebruik gemaakt om het overzetten in het kader van de operatieve methode en het winnen en overzetten in het kader van de niet-operatieve methode bij runderen door middel van artikel 5 van het besluit gelijk te stellen met de uitoefening van de diergeneeskunde. In het kader van artikel 6 worden deze handelingen dan vervolgens als paraveterinaire activiteit aange-merkt. Voor andere diersoorten bestaat daartoe niet de noodzaak aangezien embryotransplantaties daarbij slechts sporadisch voorkomen en deze, zo de noodzaak zich al mocht voordoen, dan door een dierenarts kunnen worden verricht.

Het wordt niet noodzakelijk geacht het winnen bij de niet-operatieve methode, zoals de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde in haar advies bepleit, voor te behouden aan dierenartsen. Daartoe bestaat op diergeneeskundige gronden geen noodzaak, terwijl ook de richtlijn 89/556/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 september 1989, tot vaststelling van veterinaire voorschriften voor het intracommunautair handelsverkeer in embryo's van als huisdier gehouden runderen en de invoer daarvan uit derde landen (PbEG L 302), anders dan de KNMvD in haar advies lijkt te veronderstellen, daartoe niet verplicht.

De onmiddellijke aanwezigheid van een dierenarts bij het overzetten wordt evenmin noodzakelijk geacht. Voldoende is het vereiste dat het overzetten geschiedt op de aanwijzing en onder de controle van een dierenarts.

Zulks te meer omdat de dierenarts in het kader van de te geven aanwijzingen zorgvuldig dient af te wegen of het noodzakelijk is bij de handeling zelf aanwezig te zijn.

Bij de regeling van de paraveterinaire activiteiten in het kader van de embryotransplantatie is zoveel mogelijk aangesloten bij de bestaande praktijk. Aangezien in de praktijk, om de handeling goed te laten verlopen, bij het winnen en het overzetten bij runderen veelal epiduraal-anesthesie gewenst is, wordt overeenkomstig de wens van het Landbouwschap deze bevoegdheid tot plaatselijk verdoven verleend aan degene, die de handelingen verrichten in het kader van de niet-operatieve methode.

Thans worden in Nederland jaarlijks ongeveer 13.000 niet-operatieve embryotransplantaties verricht. In de praktijk wordt als regel de niet-operatieve embryotransplantatie uitgevoerd door een team van deskundigen waartoe een dierenarts behoort. In het team vindt een

taakverdeling plaats. In dat kader past geheel het voorschrift dat deze paraveterinaire handeling wordt verricht op aanwijzing en onder controle van een dierenarts. Paraveterinaren kunnen vooral worden ingeschakeld bij de overzetting van embryo's. Het aantal overzettingen is momenteel aanzienlijk groter dan het aantal winningen. In de eerste plaats omdat een enkele winning in meerdere overzettingen kan resulteren en voorts omdat ook import van embryo's plaatsvindt. Het winnen en overzetten worden overigens steeds meer op zichzelf staande activiteiten.

Personen zullen tot de paraveterinaire handelingen als onder meer het winnen of overzetten kunnen worden toegelaten, indien zij aan bepaalde eisen voldoen, onder meer betreffende opleiding en af te leggen examens. Ook bij de opleidingseisen zal aansluiting worden gezocht bij de huidige praktijk. Zo zal voor degene, die uitsluitend wordt ingeschakeld voor de overzetting, met een eenvoudige opleiding kunnen worden volstaan dan degene die bij alle handelingen is betrokken. Zijn toelating zal dan tot het overzetten worden beperkt. Deskundigen beschouwen de embryotransplantatie min of meer als een «tijdelijke» techniek die door de in vitro fertilisatie op den duur zal worden vervangen. De behoefte aan zogenaamde paraveterinaire «winners» zal derhalve tijdelijk van aard zijn en bovendien gering van omvang blijven. Het accent zal steeds meer op het overzetten komen te liggen.

Paragraaf 5. Dierenartsassistenten

In de dierenartsenpraktijk wordt reeds sinds jaar en dag een aantal handelingen door dierenartsassistenten uitgeoefend, die onder de begripsomschrijving van uitoefening van de diergeneeskunde vallen. Dat brengt met zich dat indien de dierenartsassistent deze handelingen wil blijven kunnen uitoefenen, een regeling in het onderhavige besluit noodzakelijk is. Het besluit geeft een opsomming van de handelingen die vallen onder de uitoefening van de diergeneeskunde, waarvan het verantwoord wordt geacht, dat zij ook door dierenartsassistenten in een nauwe relatie tot een dierenarts kunnen worden verricht.

De conclusies van de KNMvD en de Vereniging voor Dierverloskundigen en Castreurs ter zake van een nieuw veterinair middenkader zijn onjuist. De beroepsbeoefening van dierenartsassistenten bestaat reeds vele jaren.

De dierenartsassistent oefende dat beroep evenwel via de zogenaamde verlengde armconstructie uit. Ingevolge de wet is dat niet langer toelaatbaar. Voor de blijvende uitoefening van het beroep van dierenartsassistent is voorzover het diergeneeskundige handelingen betreft dan ook een voorziening in het onderhavige besluit noodzakelijk.

Dierenartsassistenten zullen ook als paraveterinaren nimmer handelingen mogen verrichten waarvoor een uitgebreide diergeneeskundige kennis vereist is. Hiervoor kan ook geen uitzondering worden gemaakt, zoals de Vereniging van Dierenarts Assistenten voorstelt, in spoedgevallen. Het feit dat zij bepaalde van die handelingen onder de vigeur van de Wet op de Uitoefening van de Diergeneeskunst wellicht wel uitvoerden in het kader van de verlengde armconstructie doet daaraan niet af. Een dierenartsassistent zal bijvoorbeeld nooit, in tegenstelling tot hetgeen de Vereniging van Dierverloskundigen en Castreurs meent, de keizersnede mogen uitvoeren. Het voorschrijven van diergeneesmiddelen is evenmin toelaatbaar, zelfs niet in aanwezigheid van een dierenarts.

Uitgangspunt met betrekking tot de dierenartsassistent is dat hij volledig functioneert als hulpkracht van de dierenarts.

Het toepassen van een verdoving of het helpen bij de geboorte of het steriliseren van een dier zal alleen mogen geschieden in de aanwezigheid, dat wil zeggen onder de directe leiding van de dierenarts.

Bepaalde andere handelingen vereisen soms niet die directe aanwe-

zigheid maar wel de constante bemoeienis van de dierenarts. Dit houdt in dat die handelingen ingevolge het besluit op aanwijzing van en onder controle van een dierenarts moeten kunnen plaatsvinden. Hierbij valt te denken aan bepaalde onderzoekshandelingen aan een dier, en het toepassen van bepaalde handelingen, zoals bijvoorbeeld het schoonmaken of verbinden van een wond en het afnemen van bloed. Uiteraard zal een dierenarts bij elke handeling vooraf dienen uit te maken of het uit diergeneeskundig oogpunt noodzakelijk is dat hij de handeling zelf verricht. Gelet op het feit dat de door een dierenartsassistent te verrichten diergeneeskundige handelingen per dierenartsenpraktijk kunnen variëren, van zeer eenvoudige tot meer deskundige handelingen, is voorzien in de mogelijkheid te differentiëren in de toelating. Voor die toelatingen zullen wel de overige eisen van het besluit gelden.

Paragraaf 6. Preventieve en politionele dierziektenbestrijding

In het kader van de wering en bestrijding van dierziekten, bestaande uit de preventieve en politionele dierziektenbestrijding, is het denkbaar dat in een korte periode een groot aantal handelingen dient te worden verricht, die vallen onder de begripsomschrijving van uitoefening van de diergeneeskunde. Daarbij kan onder meer gedacht worden aan studentenhulp bij uitbraak van dierziekten, zoals mond- en klauwzeervaccinaties bij rundvee.

In deze gevallen is veelal sprake van een massale hulpverlening voor een betrekkelijk korte periode. In het kader van de Wet op de Uitoefening van de Diergeneeskunst zijn regelingen van kracht die hetzelfde beogen. Om die reden is ook in het onderhavige besluit voorzien in de mogelijkheid om dergelijke activiteiten door hulpkrachten te laten uitvoeren. Gelet op het karakter van de voorziening, waarbij de noodzaak om snel en adequaat op een bepaalde noodsituatie te kunnen inspelen voorop staat, is in een verdere delegatie van de invulling van deze regeling aan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij voorzien.

Paragraaf 7. Overgangsregeling

Het besluit voorziet voor de fysiotherapie, het winnen en overzetten in het kader van de embryotransplantatie en de dierenartsassistenten in een overgangsregeling voor degenen die de betrokken werkzaamheden reeds verrichten vóór de aanwijzing van de desbetreffende opleiding en mededeling van die aanwijzing in de Staatscourant.

Voor een toelating tot de fysiotherapie bij dieren in het kader van de overgangsregeling geldt allereerst de eis dat degene, die een toelating verzoekt, over de vereiste opleiding in de humane sector moet beschikken. Daarnaast wordt de eis gesteld dat voorafgaande aan de inwerkingtreding van het besluit bij tenminste dertig dieren een fysiotherapeutische behandeling moet zijn toegepast dan wel in de periode voorafgaande aan de aanwijzing van de opleiding een door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangewezen opleiding moet zijn gevolgd. Voor wat betreft de toelating om werkzaam te zijn als embryotransplantateur geldt in het kader van de overgangsregeling, dat een toelating wordt verstrekt, indien een verklaring van een dierenarts kan worden overgelegd waaruit blijkt dat de werkzaamheden reeds eerder werden verricht op diens aanwijzing en onder diens controle danwel een verklaring van een dierenarts waaruit blijkt dat betrokkene in staat is de bedoelde handelingen te verrichten.

Bij de dierenartsassistent tenslotte kan ofwel een verklaring van de dierenarts worden overgelegd ofwel een bewijsstuk waaruit blijkt dat één van de met name genoemde opleidingen is gevolgd.

In alle drie van de hiervoor aangegeven gevallen wordt de toelating ingevolge artikel 15 voor onbepaalde tijd verstrekt. Dit betekent dat de houders van die toelating vrijgesteld zijn en blijven van de op een dergelijke toelating betrokken opleidings- en exameneisen.

Paragraaf 8. Deregulering

Uit het voorgaande volgt dat uit het onderhavige besluit dat aansluit bij de ontwikkelingen in de praktijk ter zake van de paraveterinaire activiteiten en dat strekt tot uitvoering van de wet op dat punt, geen nieuwe niet reeds in de wet voorziene verplichtingen voortvloeien.

Om die reden is dit besluit getoetst op de dereguleringsaspecten aan de hand van de beknopte vragenlijst, zoals opgenomen in de aanwijzingen inzake de toetsing van onderwerpen van wet en algemene maatregelen van bestuur (kamerstukken II, 1984-1985, 17 931, nr. 49). Het onderhavige besluit stuit in dat kader niet op bezwaren.

HOOFDSTUK II ARTIKELN

Artikel 1

In dit artikel wordt ter zake van het toepassen van fysiotherapie bij dieren aangegeven welke verrichtingen onder fysiotherapie worden verstaan. Daarbij is aangesloten bij de definitie van fysiotherapie in het Fysiotherapeutenbesluit 1977 (Stb. 431), dat gebaseerd is op de Wet op de Paramedische beroepen (Stb. 1963, 113).

Artikelen 2, 3 en 4

Alleen zij, die een bevoegdheid als fysiotherapeut hebben ingevolge de Wet op de Paramedische beroepen kunnen ook als fysiotherapeut bij dieren worden toegelaten. Evenals bij de humane fysiotherapie het geval is, mogen de handelingen alleen worden verricht indien men over een verwijzing van de dierenarts beschikt.

Degene die de vereiste kwalificaties in het kader van de wet op de Paramedische beroepen bezit, mag overigens eerst fysiotherapie bij dieren toepassen indien hij kan aantonen dat hij bij een door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangewezen instelling een aanvullende opleiding heeft genoten en die opleiding met goed gevolg met een examen heeft afgesloten. De opleiding en het examen zullen een nadere uitwerking vinden in een ministeriële regeling.

Artikelen 5, 6, 7 en 8

Met artikel 5 wordt uitvoering gegeven aan artikel 1, tweede lid, van de wet. De artikelen 5, 6, 7 en 8 omvatten regelen met betrekking tot het winnen en het overzetten bij de niet-operatieve methode en het overzetten in het kader van de operatieve methode. De bij artikel 5 aangewezen handelingen worden in artikel 6 beperkt tot runderen. Embryotransplantatie bij andere dieren vindt namelijk slechts incidenteel plaats. In dat geval geschiedt zowel de operatieve als de niet-operatieve embryotransplantatie uitsluitend door dierenartsen. Daarnaast wordt in artikel 6 de bevoegdheid gegeven tot het verrichten van de epiduraal-anesthesie bij runderen.

Artikelen 9, 10 en 11

In deze artikelen wordt aangegeven welke handelingen door een dierenartsassistent onder bepaalde voorwaarden mogen worden verricht.

Het ligt in de bedoeling om de omvang van de toelating in belangrijke mate af te laten hangen van de genoten opleiding en een met goed gevolg afgelegd examen.

Een van de belangrijkste voorwaarden voor het mogen verrichten van bepaalde handelingen zal zijn, dat deze in nauwe relatie tot een dierenarts moeten worden verricht. Daarbij is een onderscheid gemaakt in handelingen die onder leiding van een dierenarts dienen te worden verricht en handelingen welke op aanwijzing en onder controle van een dierenarts dienen te geschieden. Zo zal het toepassen van verdoving altijd onder leiding en dus in directe aanwezigheid van een dierenarts dienen te geschieden. Dat is niet noodzakelijk voor het toepassen van bepaalde handelingen in opdracht van een dierenarts of bepaalde onderzoekshandelingen aan een dier. Daarvoor kan volstaan worden met het op aanwijzing en onder controle van de dierenarts verrichten van die handelingen.

Artikel 12

Ook het toelaten van paraveterinair bij de preventieve en politionele dierziektenbestrijding zal afhankelijk worden gesteld van een aantal voorwaarden. Zo zullen afhankelijk van de noodzakelijk geachte activiteiten eisen worden gesteld aan de opleiding en gevolgde examens.

Gelet op het feit dat de uit te voeren diergeneeskundige handelingen dienen te worden afgestemd op de te weren of te bestrijden dierziekte en thans niet valt te overzien voor welke dierziekten in de toekomst hulpkrachten noodzakelijk zijn en aan welke opleidingseisen deze hulpkrachten dienen te voldoen, wordt de nadere invulling van deze paraveterinaire activiteiten, onder andere betreffende de aan te wijzen diergeneeskundige handelingen, de opleidingseisen en afgelegde examens, gedelegeerd aan de minister.

Afhankelijk van de activiteit kan, zoals thans ook reeds het geval is bij studentenhulp, gedacht worden aan studenten die het doctoraalexamen in de diergeneeskunde met goed gevolg hebben afgelegd.

Artikelen 14 en 15

Evenals dat het geval is in artikel 9, derde lid, van de wet ten aanzien van de aanmelding van dierenartsen, dierverloskundigen en castreurs wordt ook in artikel 14, eerste lid, het stellen van regelen omtrent de wijze van aanvragen van een toelating en de daarbij benodigde gegevens overgelaten aan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het gaat hier om regelen die slechts voorschriften van administratieve aard zullen bevatten.

Een toelating wordt met uitzondering van de toelating ten behoeve van activiteiten in het kader van de politionele en georganiseerde dierziektenbestrijding voor onbepaalde tijd verstrekt.

De houder van een toelating is verplicht indien hij gedurende een aaneengesloten periode van één jaar de betrokken werkzaamheden niet meer heeft verricht daarvan onverwijld de in artikel 9, eerste lid, van de wet bedoelde ambtenaar in kennis te stellen. Een en ander houdt in dat voor paraveterinair in feite eenzelfde systeem wordt gehanteerd als geldt ter zake de aanmelding en registratie voor dierenartsen, dierverloskundigen en castreurs. Het toezicht op het naleven van de verplichting zal op dezelfde wijze geschieden als bij de andere hiervoor genoemde beoefenaars van de diergeneeskunde. Het niet naleven van de verplichting is strafbaar ingevolge artikel 47, tweede lid, van de wet.

Artikel 15, derde lid, voorziet daarnaast in de mogelijkheid om de toelating in te trekken indien specifieke voorschriften welke ten aanzien van een gegeven toelating gelden niet worden nageleefd. Deze administratieve maatregel staat los van de tuchtrechtelijke maatregel van schorsing of ontzegging van de bevoegdheid tot uitoefening van de diergeneeskunde.

De Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
J. D. Gabor